

Factsheet huisvesting Onderwijs en Kinderopvang

April 2024

Factsheet huisvesting onderwijs & kinderopvang

Inleiding

Al ruim 25 jaar is er een ontwikkeling waarbij er gezamenlijke huisvesting voor onderwijs en kinderopvang wordt gerealiseerd. In de afgelopen jaren wordt er (nagenoeg) geen solitair schoolgebouw voor basisonderwijs meer gerealiseerd, elke nieuwbouw en vaak ook verbouw wordt een gebouw met onderwijs én kinderopvang. Er zijn veel verschijningsvormen in gezamenlijke huisvesting. Het varieert van kinderopvang in een leeg lokaal tot een optimale vermenging van aanbod in een gebouw.

Gezamenlijke huisvesting is geen doel, maar een middel om een optimale omgeving voor kindontwikkeling te creëren. Het kan ook helpen bij optimaal gebruik van ruimten en budgetten in een tijd van schaarste. Naast gezamenlijke huisvesting zal er solitaire ruimte voor kinderopvang nodig en gewenst blijven. Het aantal locaties kinderopvang is veel groter dan het aantal locaties primair onderwijs. Het aantal locaties nieuwbouw is beperkt tot circa 120 per jaar, wat het tempo van de groei van kindcentra beperkt. Aanvullend zijn er altijd ouders die een bewuste keuze maken voor een solitaire opvanglocatie.

De knelpunten die momenteel worden ervaren bij de realisatie van gezamenlijke huisvesting, zoals de financiering en verantwoordelijkheden, zijn met goede afspraken oplosbaar. Dit vraagt de wil van alle partijen om gemeenschappelijk de beste omgeving voor kinderen te realiseren met een gezamenlijke lang termijn visie op huisvesting. Voor de realisatie van nieuwe solitaire ruimten zijn de grootste knelpunten het vinden van beschikbare grond en gebouwen. Hier speelt ook dat het aanpassen van een bestemmingsplan een complex en langdurig traject is.

Waarborgfonds & Kenniscentrum Kinderopvang en Kenniscentrum Ruimte-OK geven met deze factsheet feitelijk inzicht in de huidige stand van zaken met betrekking tot solitaire en gezamenlijke huisvesting.

April 2024

Waarborgfonds & Kenniscentrum Kinderopvang

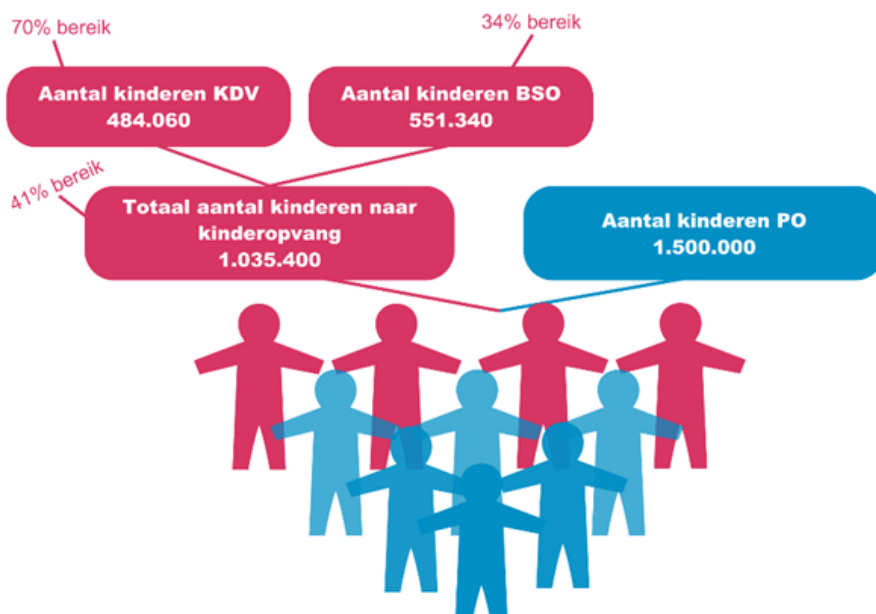
Kenniscentrum Ruimte-OK

Legenda

KO	Kinderopvang
KP	Kindplaatsen
KDV	Dagopvang 0-4 jaar
BSO	Buitenschoolse opvang 4-12 jaar

Kinderopvang

Onderwijs

Bereik

- Het primair onderwijs telt bijna 1,5 miljoen leerlingen. Het overgrote deel van deze leerlingen gaat naar een reguliere basisschool. Het primair onderwijs bestaat uit het regulier basisonderwijs, speciaal basisonderwijs (sbo), speciaal onderwijs (so) en het voortgezet speciaal onderwijs (vso). Het bereik van het onderwijs is nagenoeg 100%, slechts een klein deel van de kinderen in de leeftijd 4-12 jaar gaat niet naar school.
- Ca. 70% van de kinderen in de leeftijd van 0-4 jaar gaat naar de kinderdagopvang (Bron: CBS). Dit kan zijn bij een organisatie die kinderdagopvang biedt en/of bij een gastouder. Binnen deze leeftijd gaan 2-3 jarigen het meest naar de opvang.
- Het percentage kinderen in de leeftijd van 4-12 jaar dat naar de BSO gaat bedraagt circa 34% (Bron: CBS). Dit is inclusief gastouders. 4-6 jarigen maken het meest gebruik van BSO, naarmate kinderen ouder worden, wordt het gebruik steeds minder.
- Het aantal kinderen waarvoor aan ouders kinderopvangtoeslag wordt uitgekeerd ligt lager. Voor peuters kunnen ouders ook op andere manieren een vergoeding ontvangen voor de kosten via gemeenten (bijvoorbeeld VE en peuteropvang). Een klein deel van de ouders betaalt de kosten voor kinderopvang volledig zelf.
- Gemiddeld gaan kinderen ongeveer 2 dagen per week naar een KDV of BSO. Het aantal uren dat een kind naar de dagopvang gaat is bij 2 dagen per week ongeveer evenveel als bij 5 dagen onderwijs (ca. 1.000 uur per jaar). Zowel het aantal kinderen dat gebruik maakt van kinderopvang als het aantal uren dat kinderen naar de opvang gaan, stijgt de laatste jaren (Bron: Belastingdienst Toeslagen).

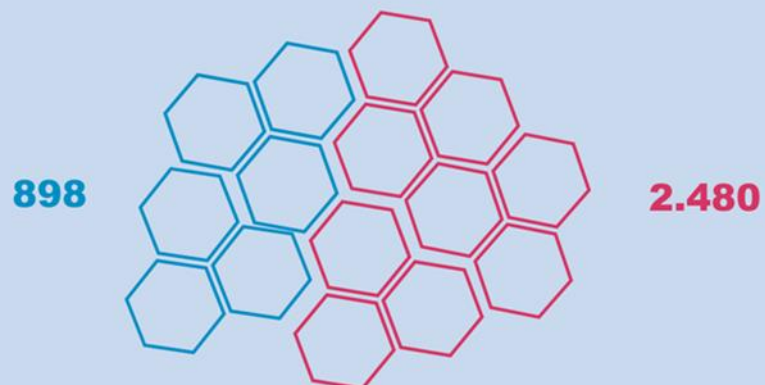
Aantal gebouwen

Gebouwen

- In Nederland zijn ca. 7.300 schoolgebouwen voor primair onderwijs. Ruim 6.000 hiervan zijn in gebruik voor regulier basisonderwijs (Bron: DUO).
- In Nederland zijn ca. 11.800 gebouwen waarin kinderopvang is gevestigd. Er zijn gebouwen waarin alleen KDV is gevestigd (33%) of alleen BSO (24%). Een combinatie van beiden op één locatie komt ook voor (43%) (Bron: LRK, bewerking Waarborgfonds Kinderopvang).

Aantal organisaties

Organisaties

- Er zijn bijna 900 onderwijsorganisaties voor primair onderwijs in Nederland (Bron: sectorrapport PO-Raad). Binnen een onderwijsorganisatie kunnen scholen met regulier basisonderwijs, speciaal basisonderwijs en speciaal (voortgezet) onderwijs vallen.
- Het aantal organisaties in de kinderopvang bedraagt circa 2.480 (Bron: Waarborgfonds Kinderopvang o.b.v. een correctie van het LRK).

type organisatie

Het gemiddeld aantal kinderen bij een onderwijsorganisatie bedraagt 1.670 en is 4x zo groot als het gemiddeld aantal bij een kinderopvangorganisatie.

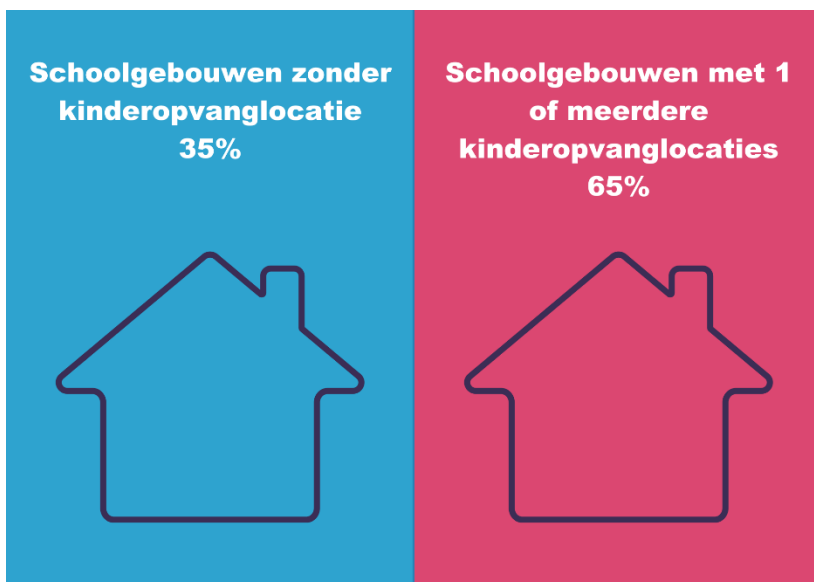
Het gemiddeld aantal kinderen bij een kinderopvangorganisatie is 418 (Bron: DUO en LRK).

per type organisatie

Beide sectoren kennen een groot aantal organisaties met één of twee vestigingen.

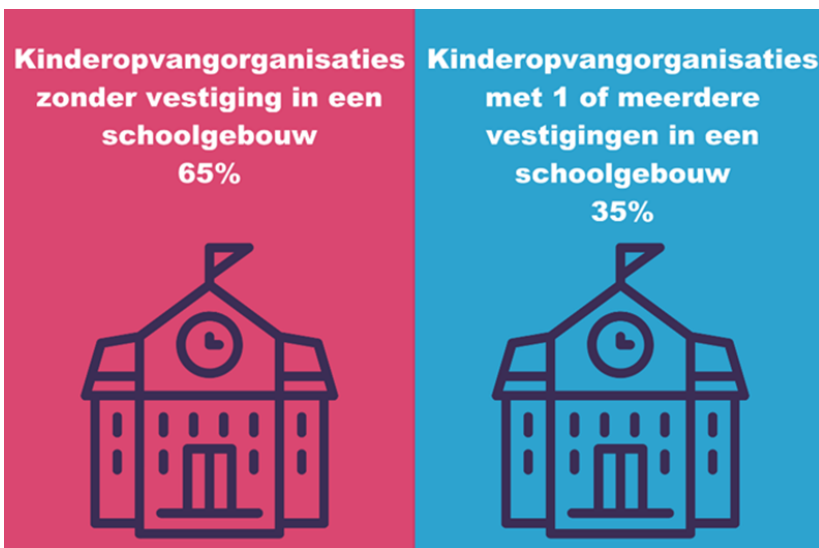
Bij onderwijsorganisaties bedraagt dit 30%. In de kinderopvang bedraagt het aantal organisaties met 1 of 2 vestigingen circa 67% van het totaal.

Beide sectoren kennen een toename van het aantal organisaties met meer vestigingen (Bron: sectorrapport PO-Raad en Waarborgfonds & Kenniscentrum Kinderopvang). De grootste organisatie in de kinderopvang heeft ca. 1.000 vestigingen, de grootste onderwijsorganisatie 72 (Bron: DUO en LRK).

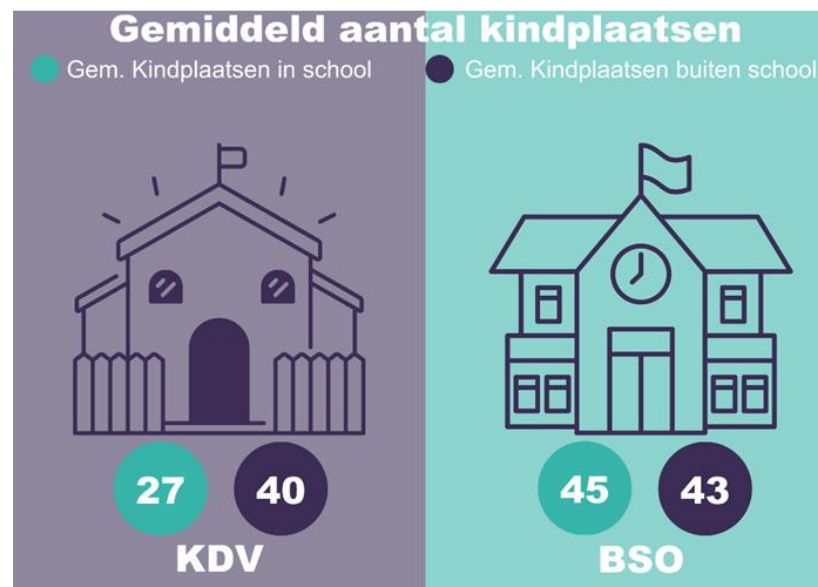
Locaties

- In Nederland zijn er in totaal 9.246 locaties KDV en 7.971 locaties BSO. In totaal zijn er 17.217 locaties in ca. 11.800 gebouwen (Bron: LRK) Dit zijn veelal huurlocaties (ca. 85% tot 90%) (Bron: Waarborgfonds & Kenniscentrum Kinderopvang).
- De verhuurder kan particulier zijn maar ook een gemeente of een schoolbestuur. De meeste kinderopvanglocaties (55%) zijn gehuisvest in solitaire gebouwen. Ca. 45% van de kinderopvanglocaties zit in of direct naast een schoolgebouw. Uitgesplitst is dit 44% van de KDV en 49% van de BSO locaties. Dit is bepaald op basis van de adressen van schoolgebouwen in DUO en kinderopvanglocaties in het LRK. Er is hierbij gekeken naar gebouwen regulier basisonderwijs. Het speciaal onderwijs is buiten beschouwing gelaten. De mate van samenwerking kan hierbij variëren van de huur van één leegstaand klaslokaal tot een IKC met een gezamenlijk beleid en dubbel gebruik van ruimten.
- In of naast ca. 65% van de schoolgebouwen met regulier basisonderwijs is een vorm van kinderopvang gehuisvest.
- Ca. 35% van de kinderopvangorganisaties is met één of meerdere locaties in of direct naast een schoolgebouw gevestigd. Hierbij zijn de aantallen houders zoals in het LRK opgenomen gecorrigeerd naar kinderopvangorganisaties (Bron: LRK, bewerking Waarborgfonds Kinderopvang).
- Ca. 65% van de kinderopvangorganisaties heeft géén vestiging in of naast een schoolgebouw.

Kindplaatsen

- Het totaal aantal kindplaatsen dagopvang en buitenschoolse opvang samen bedraagt 663.000 op peildatum 19 december 2023, waarvan ca. 315.000 KDV en 348.000 BSO. De meeste kindplaatsen (57%) zijn gehuisvest in locaties buiten schoolgebouwen.
- In totaal is ca. 43% van de kindplaatsen in of naast een schoolgebouw gevestigd. Voor KDV is dit ca. 34% van de capaciteit Voor de BSO 52%.
- De omvang van een kinderopvanglocatie varieert van enkele kindplaatsen tot meer dan 300. Gemiddeld kennen KDV locaties in een school minder kindplaatsen dan locaties buiten een school, terwijl dit bij BSO locaties ongeveer gelijk is (Bron: LRK, bewerking Waarborgfonds Kinderopvang)

Duiding

- In of nabij ca. 4.000 schoolgebouwen is kinderopvang gevestigd. Dat is een aanmerkelijk deel van de locaties.
- In 2.000 schoolgebouwen is er nog geen kinderopvang in of nabij het gebouw. Daar is dus nog capaciteitsuitbreiding kinderopvang mogelijk, voor zover het schoolgebouw ook nog voor een langere tijd in gebruik is en er ruimte is voor aanbouw of opbouw.
- Van de 4.000 schoolgebouwen waar kinderopvang in zit bestaat een deel uit het gebruik van leegstaande lokalen. Ook daar zit nog potentie voor de realisatie van een optimaal ingericht kindcentrum met een mogelijkheid om de capaciteit uit te breiden.
- De gemiddelde omvang van de locaties kinderopvang in een schoolgebouw bedraagt 27 kindplaatsen KDV en 45 kindplaatsen BSO. Bij de dagopvang geldt dat de capaciteit in een solitaire locatie beduidend groter is dan in gezamenlijke huisvesting met onderwijs.
- In de circa 4.000 scholen zitten in totaal 108.000 kindplaatsen KDV (ca. 34% van de totale capaciteit KDV) en 180.000 kindplaatsen BSO (ca. 52% van de totale capaciteit).
- In de ca. 2.000 scholen waarin nog geen kinderopvang is, is indien we de huidige aantallen van bezetting in scholen extrapoleren, in theorie een onbenutte capaciteit van ca. 54.000 kindplaatsen KDV en 90.000 kindplaatsen BSO. Dit is 17% van de reeds bestaande capaciteit KDV en 26% van de reeds bestaande capaciteit BSO. Op basis van deze berekening kunnen we stellen dat van de huidige totale capaciteit KDV 51% opgenomen zou kunnen worden in kindcentra en de overige capaciteit (49%) in solitaire huisvesting georganiseerd moet worden. In de BSO geldt dat ca. 78% van de huidige capaciteit in kindcentra gerealiseerd kan worden en 22% solitair georganiseerd moet worden.
- Op basis van een onderzoek van ABF Research uit 2022 is de verwachting dat er tot 2031 extra capaciteit kindplaatsen gerealiseerd moet worden van 11% KDV en 5% BSO. Dit nog los van een eventuele stelselwijziging. Dit zal via solitaire huisvesting gerealiseerd moeten worden aangezien de huidige capaciteit kinderopvang reeds hoger is dan er in potentie te realiseren is aan capaciteit kindplaatsen in kindcentra.
- Gemiddeld worden er de afgelopen jaren circa 120 nieuwe scholen, veelal kindcentra, gerealiseerd. Circa 20 tot 25 schoolgebouwen worden gerenoveerd en kunnen daarmee ook uitgebreid worden tot kindcentra. Dit is een beperking in het tempo om middels kindcentra capaciteit kinderopvang te realiseren. Middels het Programma Onderwijshuisvesting en het Innovatieprogramma Onderwijshuisvesting wordt gewerkt aan een versnelling van het bouwtempo.

Noot ter verantwoording: deze factsheet geeft op basis van openbare data een algemeen inzicht in de huidige omvang van kindcentra en biedt handvatten voor beleid voor de toekomstige ontwikkeling van kindcentra en capaciteit kinderopvang. De cijfermatige uitwerkingen komen voort uit bewerkingen van de openbare data en houden geen rekenschap van omstandigheden die bijvoorbeeld het aanpassen van eens school naar een kindcentrum beperken. We benadrukken daarbij dat kindcentra geen doel zijn, maar een middel kunnen zijn voor kindontwikkeling. Dat vraagt een gezamenlijke visie van de gebruikers en een gebouw wat qua omvang en inrichting de uitvoering van de visie ondersteunt. Daarbij dient er ook aandacht te zijn voor een goede buitenruimte qua omvang en inrichting, die voor alle leeftijden een stimulerende omgeving biedt. Solitaire huisvesting is en blijft een belangrijk onderdeel van het aanbod kinderopvang en is voor een deel van de ouders ook een bewuste keuze. De uitbreidingsopgave zit ook in deze solitaire locaties, daar zal aandacht voor moeten zijn bij ruimtelijke plannen in gemeenten.

Over Waarborgfonds & Kenniscentrum Kinderopvang

Het Waarborgfonds is een not-for profit organisatie, in 1996 opgericht op initiatief van de sector kinderopvang en de Vereniging Nederlandse Gemeenten. We zetten ons vanuit een onafhankelijke positie in voor de stabiliteit van de sector op de thema's Financiën, Organisatieontwikkeling en Huisvesting voor betaalbare en kwalitatieve kinderopvang. We werken daarbij vraag gestuurd en bieden ondersteuning en inzicht.

[Meer informatie over Waarborgfonds & Kenniscentrum Kinderopvang](#)

Over Kenniscentrum Ruimte-OK

Kenniscentrum Ruimte-OK is een not-for profit organisatie, opgericht in 2012 op mede-initiatief van het Waarborgfonds Kinderopvang, de PO-Raad, VO-raad en de VNG. Kenniscentrum Ruimte-OK is de onafhankelijke, uitvoerende kennisorganisatie voor scholen en gemeenten als het gaat om de financiering en de huisvesting van onderwijs. Het doel: impact maken door actief te ondersteunen bij het werken aan kwalitatieve, duurzame scholen en een gezonde exploitatie.

[Meer informatie over Kenniscentrum Ruimte-OK](#)